

10110000101000101
01PERSONDATA-
110HVA'-FOR-010
NOGET?1010100
000101010101001

Indhold

- 03 — [Persondata og dig](#)
- 05 — [To film om data du deler på internettet](#)
- 07 — [Hør om privatliv og data på internettet](#)
- 08 — [To spil om rettigheder og privatliv på internettet](#)
- 10 — [Internettet ved snart mere om os, end vi selv ved](#)
- 12 — [Hør om persondataforordningen og hvilken betydning den har for dig](#)
- 14 — [Rettigheder – værktøjskasse](#)
- 21 — [Tjekliste – når du bruger apps og tjenester](#)
- 26 — [Gode links og tips](#)
- 27 — [Kolofon](#)

Persondata og dig

Mobiler, tablets og computere er nogle af de mange digitale teknologier, der har stor indflydelse på vores hverdag. Vi kan kommunikere, designe, søge og skabe information og meget andet med de digitale teknologier, og det kan både være en hjælp og en udfordring.

Når vi bruger internettet og apps, deler vi oplysninger (også kaldet data) om os selv, både med de personer, der er i vores netværk og de virksomheder, der tilbyder browsere, søgemaskiner, hjemmesider og apps.

Personoplysninger kan fx være ens adresse, telefonnummer, ens portrætbillede, religiøse overbevisning og helbredsoplysninger. Desuden kan ens søgninger på internettet, likes og det, man poster, fortælle om, hvad man interesserer sig for eller vil vide noget om. Vi sætter på den måde mange digitale fodaftryk, som er med til at vise, hvem vi er.

Jeg føler på nogle punkter, at mit liv er rigtig meget ude på medierne, og jeg frygter engang imellem for min sikkerhed for at være ærlig.

Citat: ung i anonym chat på Gruppechat.dk med advokat Catrine Søndergaard Byrne

Hvad kommer det dig ved? Du har ikke noget at skjule, tænker du måske. Tænk på dig som en vare. Dine data er penge værd. Når du fx opretter en profil på et socialt medie, hvor det er gratis, så betaler du med dine data. Men hvad bruges dine data til? Sælges de videre til andre virksomheder, som fx kan lave reklame til dig? Hvordan beskytter virksomheden dine data, og kan du tage dem med dig, hvis du vælger at slette din profil? Der er mange spørgsmål, du bør stille dig, inden du afgiver dine data.

Folk vælger jo selv, at de bare trykker på 'acceptere', når de giver lov til noget uden at læse vilkårene.

Citat: ung i anonym chat på Gruppechat.dk med advokat Catrine Søndergaard Byrne

I EU har vi rettigheder i forhold til bl.a. brugen og beskyttelse af vores persondata. De er beskrevet i en ny persondataforordning (lov), der trådte i kraft i maj 2018. Den hedder også

GDPR, som står for General Data Protection Regulation. I dette magasin forklarer vi, hvad forordningen betyder for dig og alle andre. Vi giver dig også en værktøjskasse til, hvad du kan gøre for at sikre dine rettigheder.

Film, podcasts og spil

Vi har fået hjælp af unge til at sætte ord på, hvordan man tager kontrol over sine digitale data. Det kaldes digitalt selvforsvar. Desuden har vi talt med unge om persondataforordningen og hvilken betydning den har for dem og andre.

9.x på Usserød Skole har i en todages workshop arbejdet med emnerne. Det er der kommet film, podcasts og spil ud af. 9.x har skabt produkterne sammen med gæstelærere, der arbejder med film, podcast og spil i undervisningen. Gæstelærerne har hjulpet med teknikken i forhold til at optage film og podcast og udvikling af spilregler. Indholdet i produkterne er udtryk for elevernes egne overvejelser efter at have hørt et oplæg af Pernille Tranberg, rådgiver i dataetik, om digitalt selvforsvar.

Vi har også lavet en anonym gruppechat med deltagelse af unge i alderen 14-21 år.

Gruppechatten handlede om, hvad virksomheder må bruge ens data til og hvad persondataforordningen betyder for unge og andre. I chatten deltog også advokat Catrine Søndergaard Byrne, der arbejder med datarettigheder. Hun har skrevet om persondataforordningen i magasinet, og du kan også høre hende seks små podcasts, hvor hun svarer på spørgsmål om rettigheder på internettet.

Når jeg søger på noget, får jeg pludselig facebookreklamer med det. Og det gør mig egentlig ikke noget, fordi det jo selvfølgelig er emner, jeg er interesseret i. Det er mere det, om min telefon eksempelvis ved, hvornår jeg går i seng og sådan set alt, hvad jeg gør på en dag.

Citat: ung i anonym chat på Gruppechat.dk med advokat Catrine Søndergaard Byrne

Vi håber, at du og andre unge vil kigge nærmere på magasinets indhold og tale med hinanden om, hvordan I kan tage kontrol over jeres digitale data, og hvilke rettigheder I har på internettet og andre digitale teknologier.

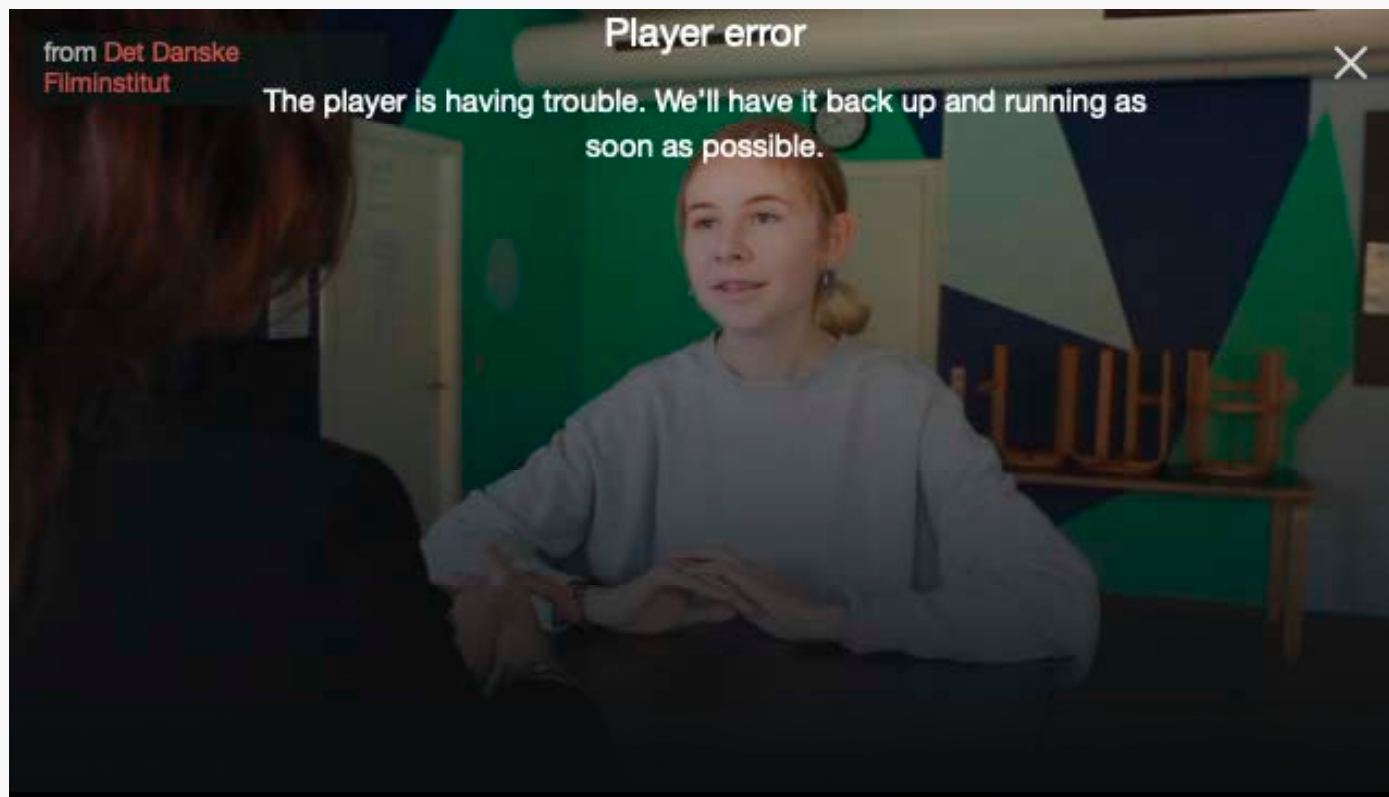
God fornøjelse!

**Medierådet for Børn og Unge
Red Barnet
Center for Digital Pædagogik**

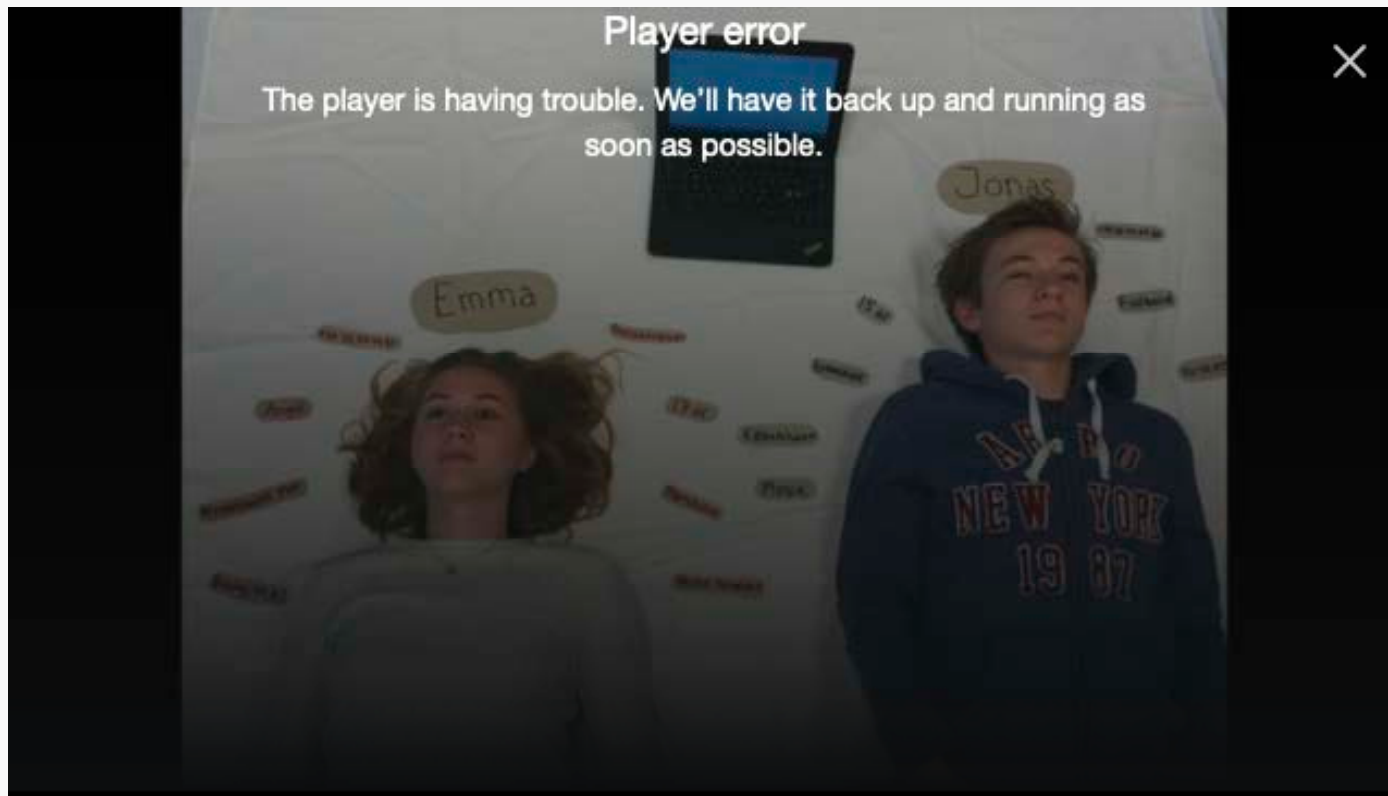
To film om data du deler på internettet

Hvilke oplysninger giver du til sociale medier, når du opretter en profil? Tænker du over, hvad du liker og poster, inden du gør det? Er det i dine overvejelser, at noget du har liket eller postet stadig kan være en del af din profil senere i livet?

Elever i 9.x har produceret to film, som sætter overvejelserne i gang.

Jobsamtalen
(film 1/2 – 01:16 min.)

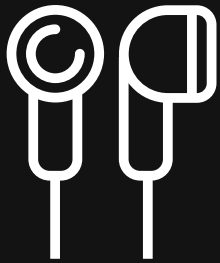
Tænk før du deler
(film 2/2 – 00:27 min.)

Vil I selv lave film?
Find inspiration:

[Film-X animation](#)

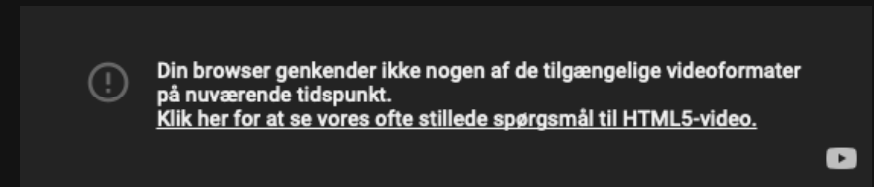
[SmåP – Små
produktioner](#)

Hør om privatliv og data på internettet

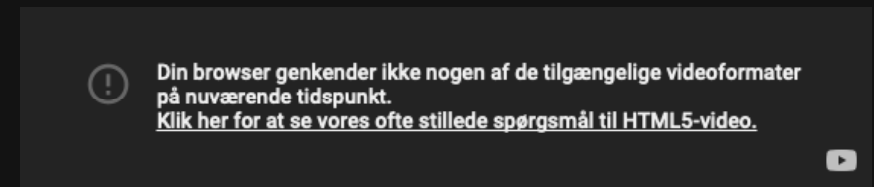

Tænk du over, hvad privatliv på nettet er, og hvorfor der popper reklamer med de nyeste sneakers, du lige har søgt på, op i dit feed på sociale medier? Og brugte du tid på at læse betingelserne for at bruge appen, du netop har downloadet?

Det er nogle af de spørgsmål, som elever i 9.x diskuterer i de to podcast, som du kan høre her.

Søndagspodcasten (09:53 min.)

Usynlig synlig (10:33 min.)

Vil I gerne lave jeres egen podcast?
Find inspiration:

[Soundation på Skoletube](#)

To spil om rettigheder og privatliv på internettet

Få testet din viden om rettigheder og privatliv på internettet, og bliv udfordret på at argumentere for eller imod en række dilemmaer om digitale fodspor, adgang til data og ansvar på internettet.

Elever i 9.x har udviklet to spil, der tager fat i relevant viden og kan give sved på panden, hvis man svarer forkert.

@Lebans (spil 1/2)

I @Lebans gælder det om at komme først i mål, men holdene skal først svare på spørgsmål om persondata på nettet og hvad man vil gøre i forskellige situationer. Sværhedsgraden kan variere og konsekvenserne af at svare forkert holder gang i kroppen. Pas på de røde felter!

Start med at printe kortene og spillepladen ud. Klip derefter kortene ud. Udpeg en game master. Inddel gruppen, så der er to hold pr. spilleplade. Nu kan spillet begynde.

Der kan være op til to hold med så mange spillere, som man vil, om en spilleplade

Man slår med terningen og rykker det antal felter frem, som øjnene viser.

Så trækker en spiller fra det andet hold et kort og læser op. Holdet, som slog med terningen, skal besvare spørgsmålet på kortet. Ved forkert svar skal man tage konsekvensen.

Til de spørgsmål med flere svarmuligheder vælger game masteren, om svarene kan godkendes.

Lander et hold på et rødt felt, er holdet blevet hacket, og modstanderholdet får to slag med terningen.

Det hold, som kommer først i mål, har vundet.

[Link til spilleplade](#)

[Link til spørgsmål](#)

[Link til svarark](#)

Kort og spilleplade kan lamineres, så de holder til at kunne genbruges.

CASEGAME (spil 2/2)

I CASEGAME handler det om at være god til at debattere og argumentere for eller imod. Casene handler om persondata, digitale rettigheder og hvad data på nettet kan bruges til. Der trækkes lod om, hvem der er for og imod, så holdene vil opleve at skulle argumentere imod en case, hvor de egentlig er for – og omvendt. Det hold, der er bedst til at argumentere, vinder.

Print bedømmelseskemaet, spillepladen og casekortene. Husk at printe bedømmelseskemaer til alle i dommerpanelet og et til hver hold, så de ved, hvad de bliver bedømt på. Laminer nu bedømmelseskemaerne. Så kan man skrive med en whiteboard-pen på dem og bagefter tørre dem af, så de kan genbruges.

Vælg en ordstyrer, som skal styre debatten

Lav tre grupper: Dommerpanel (3-4 personer) og to lige store debathold (resten).

Ordstyreren trækker en case fra bunken og læser den op.

Lad flaskehalsen pege på, hvilket hold der er for og hvilket hold der er imod. Hvis man ikke har en flaske, kan man trække lod på en anden måde.

Nu går forberedelsestiden i gang. Her får hvert hold lov til at finde så meget viden om emnet som muligt til at bruge i debatten. Forberedelsestiden står på kortet.

Hvert hold vælger en talsmand, som er den eneste, der må tale under debatten. Der skal være en ny talsmand for hver runde. Hver talsmand får maksimum 1 minut til at fremlægge holdets argumenter. Derefter er der 3 minutters debat.

På baggrund af skemaet bedømmer dommerpanelet, hvilket hold de synes, var det bedste hold. De har 2 minutter til at bedømme holdet. Der må ikke gøres indsigelser mod dommerpanelets beslutning. Vinderholdet af debatten rykker et felt frem. Hvis dommerpanelet ikke kan blive enige, rykker begge hold et felt frem. Første hold i mål er vinder.

[Link til spilleplade](#)

[Link til casespørgsmål](#)

[Link til bedømmelseskema](#)

Kort og spilleplade kan lamineres, så de holder til at kunne genbruges.

Vil I selv lave spil, så find fx inspiration i spil, som I allerede kender. I er også velkommen til at arbejde videre med @Lebans og CASEGAME.

Internettet ved snart mere om os, end vi selv ved

Foto: Mary Badalan / Global Design

Catrine Søndergaard Byrne er advokat og arbejder med persondataret og hjælper virksomheder, myndigheder og organisationer med reglerne for behandling af persondata-oplysninger.

Af Catrine Søndergaard Byrne

På internettet samles en masse oplysninger (også kaldet data) om dig. Ved at analysere dine data kan virksomheder nøje beskrive, hvad du køber, hvem dine venner er, hvad du interesserer dig for, hvor du bor, hvad du bruger mest tid på online, hvordan du bevæger dig rundt, hvilke artikler eller videoer du synes er interessante og meget andet.

Selvom du måske mener, at du ikke har noget at skjule, så skal du alligevel tænke dig godt om, når du er online. Problemet er, at du ikke ved, hvad du gerne vil holde for dig selv, for du ved ikke, hvad data kan bruges til. For 10 år siden havde ingen fantasi til at forestille sig alt det, som data bruges til i dag. Mange mennesker er blevet mere opmærksomme på det og taler om vigtigheden af at sikre sit privatliv.

Privatliv handler om at beskytte det enkelte menneske og at undgå misbrug af magt. Det

handler også om at sikre tilliden og at passe på vores demokratiske samfund. En del af privatlivet er at have ret til at kontrollere egne ting. Det kan fx være din mobiltelefon, din cykel og oplysninger om dig. Persondataskytselse er en del af privatlivet. Det handler bl.a. om, hvornår det er lovligt, at dine personlige oplysninger bruges, og at du kan stille krav til, at dine oplysninger beskyttes.

Når internettet ved så meget om dig og alle andre, så kan man også finde ud af at påvirke vores valg. Det kan både dreje sig om valget af de røde sko, som du ikke vidste, at du manglede, og det kan være valg af medlemmer til Folketinget. På den måde kan vores ret til at træffe frie valg blive noget, vi kun kan drømme om.

Nye regler om persondata

Du kender sikkert til lovgivning om acceptabel adfærd i andre sammenhænge. Du må ikke slå andre. Du må ikke stjæle. Cyklister skal køre på cykelstien og have lygter på, når det

er mørkt osv. Lovgivningen går hånd i hånd med etik og moral og handler om de værdier, som samfundet synes er vigtige.

Når det gælder adfærd på digitale medier, internettet og apps, så skal vi også bruge vores etik og moral. Det er især vigtigt, fordi ting kan lade sig gøre i den digitale verden, som ikke kan ske i den fysiske verden. Ved hjælp af cookies (små programmer, der lagres på din enhed) kan en webshop følge med dig rundt til evig tid. Det ville den fysiske bager ikke kunne, selvom hun prøver i 'Hvis din bagerjomfru var en app'. Se filmen via linket i den røde boks.

I maj 2018 kom der nye regler om personoplysninger. Det skete med Persondataforordningen (også kaldet GDPR for General Data Protection Regulation), som gælder for hele EU. Reglerne skal sikre, at dine personoplysninger beskyttes, og det er den mest omfattende lovgivning om databeskyttelse i verden. Der er store forpligtelser for fx virksomheder i forhold til loven og mange rettigheder for dig.

Det hjælper ikke at læne sig tilbage og tro, at loven klarer det hele for os. Vi er nødt til at tage ansvar for vores eget digitale liv og være opmærksom på, hvad der sker med

vores data. Vi har krav på, at vores personlige oplysninger bliver beskyttet mod hacking og misbrug. Vi har også ret til at holde kontrol med, at fx tjenester og services passer på vores oplysninger. Hvis ikke de gør det, har vi ret til at kræve det af dem.

Du har rettigheder – brug dem

Dine personlige oplysninger er en vare, som andre gerne vil have fat i. Derfor skal du sørge for at kende dine rettigheder og stille kritiske spørgsmål. Lad være med at acceptere alt muligt, bare fordi det ser ud til at være en fed app – og alle de andre bruger den.

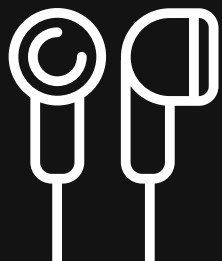
Du skal bruge de rettigheder, som reglerne giver dig. På side 14-20 finder du en værktøjskasse med dine rettigheder, hvad de betyder og hvordan du bruger dem. Prøv at gennemføre tjeklisten på side 21-25, når du downloader en app næste gang. Du kan også bruge den for at tjekke de tjenester og services, du allerede bruger. Synes du, at det, dine data bruges til, er i orden?

Få mere viden om persondataforordningen og dine rettigheder i seks små podcasts med Catrine Søndergaard Byrne på side 12 og 13.

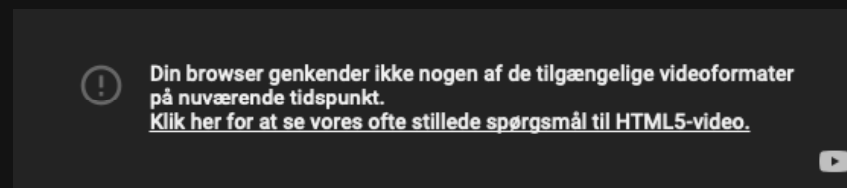
Hvordan ville det være, hvis ekspedienten i din bagerbutik var en app?

[Se filmen her](#)

Hør om persondataforordningen og hvilken betydning den har for dig (1/2)

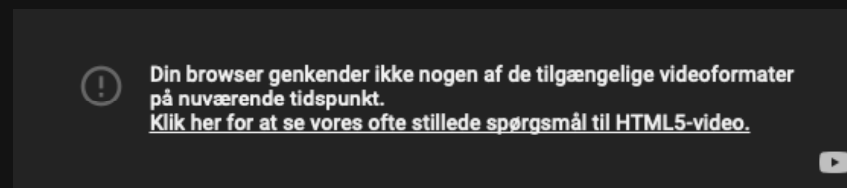

Hvad er persondata?

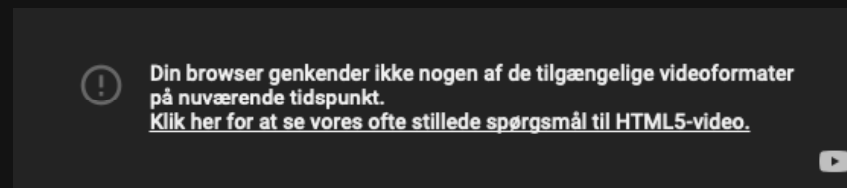
(04:11 min.)

Hvad kan jeg selv gøre for at kontrollere brugen af mine data?

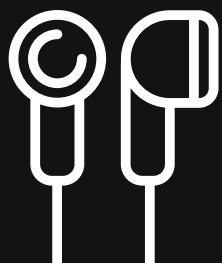
(03:25 min.)

Der kom en ny persondataforordning i maj 2018. Hvad er det nye og hvilke rettigheder havde man før maj 2018?

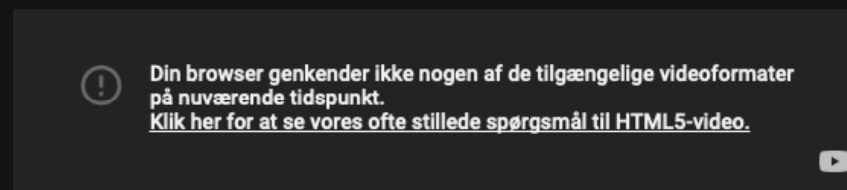

(04:17 min.)

Hør om persondataforordningen og hvilken betydning den har for dig (2/2)

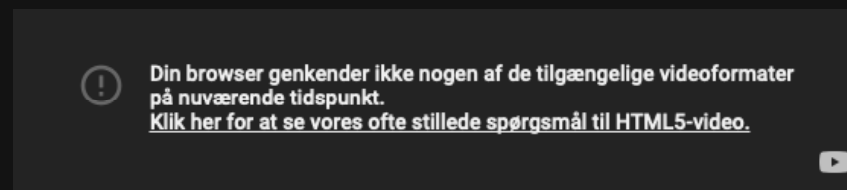

Hvilken betydning har persondataforordningen for mine søgninger på nettet?

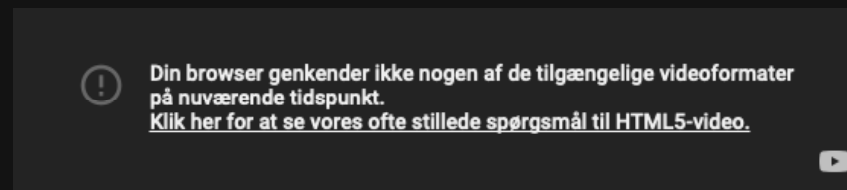
(06:04 min.)

Hvad skal jeg som ung være særligt opmærksom på i forhold til persondataforordningen?

(04:23 min.)

Når man beder om at få slettet data på sociale medier, bliver alt så slettet? Og hvem holder øje med det?

(05:46 min.)

Rettigheder – værktøjskasse

Når en virksomhed, myndighed eller organisation behandler personoplysninger om dig, har du en række værktøjer til at kontrollere det. Værktøjskassen kaldes også rettighedskataloget.

Hos nogle virksomheder kan du bruge dine rettigheder via 'Din profil', hvis du har lavet en profil. Det kan eksempelvis være nemt at rette din adresse eller bede om at se dine oplysninger via "Din profil" hos virksomheden.

De vigtigste rettigheder finder du i oversigten på side 15-20.

Rettigheder – værktøjskasse (1/6)

Navn på kontrolværktøj

Hvad betyder det?

Hvordan bruger du rettigheden?

Ret til oplysning. (GDPR art. 13 og 14)

Du har ret til at vide, hvordan dine personlige oplysninger behandles. Du har ret til automatisk at få meddelelser, når der indsamles personoplysninger omkring dig.

Meddelelserne vil normalt blive sendt på skrift. Det er den virksomhed, myndighed eller organisation, der bestemmer over dine oplysninger, der skal meddele det til dig på en tydelig, kortfattet og letforståelig måde.

Du skal kigge efter en persondatapolitik eller noget omkring persondata på virksomhedens, myndighedens eller organisationens hjemmeside, i mails eller i appen. Her skal du tjekke, om du får følgende at vide:

- Hvem er ansvarlig? Er der kontaktoplysninger og har de en Data Protection Officer?
- Hvorfor behandles data?
- Hvilke typer data vil de have og hvem deles de med?
- Hvorfra indsamles data?
- Sker der overførsel af data ud af EU?
- Hvornår slettes data?
- Er der automatiserede afgørelser eller laves der en profil af dig?
- At du har rettigheder
- At du kan klage til Datatilsynet

Hvis du ikke kan finde nogle oplysninger om persondatapolitik, bør du undgå at bruge servicen.

Rettigheder – værktøjskasse (2/6)

Navn på kontrolværktøj	Hvad betyder det?	Hvordan bruger du rettigheden?
Ret til indsigt. (GDPR art. 15)	<p>Retten til indsigt betyder, at du har ret til at se og modtage en kopi af de personoplysninger, som behandles om dig. Formålet er, at du har styr på de data, som behandles, og om de er korrekte og behandles lovligt.</p> <p>Der er dog nogle undtagelser fra indsigtsretten. Du kan fx ikke få lov til at se andres oplysninger.</p>	<p>Hos nogle virksomheder, myndigheder eller organisationer kan du bede om at få det slettet via din kundeprofil. Hos andre skal du have oplyst, hvordan du kan kontakte dem og bede om det. Se under 'Ret til oplysning'.</p> <p>Du kan eksempelvis skrive: "Hej. Jeg hedder Bettina Hansen, og jeg vil gerne have indsigt i mine personoplysninger."</p>
Ret til berigtigelse. (GDPR art. 16)	<p>Denne rettighed betyder for det første, at du har ret til at få rettet forkerte personoplysninger om dig selv. Du har også ret til at bidrage, til at oplysninger er så rigtige som muligt. Det kan dog nogle gange være svært at afgøre, om du har ret i, at oplysningerne er forkerte og derfor skal rettes, på nær hvis det er oplysninger som fx din adresse eller mobilnummer.</p>	<p>Hos nogle virksomheder, myndigheder eller organisationer kan du bede om at få det rettet via din kundeprofil. Hos andre skal du have oplyst, hvordan du kan kontakte dem og bede om det. Se under 'Ret til oplysning'.</p> <p>Du kan eksempelvis skrive: "Hej. Jeg hedder Bettina Hansen, og jeg vil gerne have rettet mine personoplysninger. Det, jeg vil have rettet, er ... "</p>

Rettigheder – værktøjskasse (3/6)

Navn på kontrolværktøj

Hvad betyder det?

Hvordan bruger du rettigheden?

Ret til sletning (retten til at blive glemt). (GDPR art. 17)

Retten til sletning betyder, at du – med visse undtagelser – har ret til at få slettet oplysninger om dig selv.

Den dataansvarlige hos virksomheden, myndigheden eller organisationen skal rette sig efter din anmodning om sletning og skal meddele dem, som oplysningerne er givet videre til, at de skal slette dine oplysninger.

Hos nogle virksomheder, myndigheder eller organisationer kan du bede om at få det slettet via din kundeprofil. Hos andre skal du have oplyst, hvordan du kan kontakte dem og bede om det. Se under 'Ret til oplysning'.

Du kan eksempelvis skrive:
"Hej. Jeg hedder Bettina Hansen, og jeg vil gerne have slettet de personoplysninger, som I har om mig."

Ret til dataportabilitet. (GDPR art. 20)

Du har ret til at modtage dine personoplysninger, så de er til at læse og ikke er et stort rod af en masse oplysninger. Du har også ret til at få overført dine personoplysninger fra én virksomhed til en anden.

Formålet med retten til dataportabilitet er at give dig mere kontrol over dine personoplysninger og en mulighed for at skifte service/leverandør. Det kan fx være, hvis du skifter fra Tidal til Spotify og gerne vil have dine personlige playlister med.

Hos nogle virksomheder, myndigheder eller organisationer kan du bede om at få det overført via din kundeprofil. Hos andre skal du have oplyst, hvordan du kan kontakte dem og bede om det. Se under 'Ret til oplysning'.

Du kan eksempelvis skrive:
"Hej. Jeg hedder Bettina Hansen, og jeg vil gerne have, at I overfører mine personoplysninger til mig selv ELLER til virksomhed XX."

Rettigheder – værktøjskasse (4/6)

Navn på kontrolværktøj	Hvad betyder det?	Hvordan bruger du rettigheden?
Ret til ikke at være genstand for en afgørelse, der alene er baseret på automatisk behandling, herunder profilering. (GDPR art. 22)	<p>Automatisk behandling kalder man også profilering. Det betyder, at en maskine ved hjælp af nogle data laver en profil af, hvem du er.</p> <p>For det første betyder denne rettighed, at du har ret til, at en afgørelse ikke blot træffes af en maskine, hvis det vil have stor betydning for dig. Du kan kræve, at et menneske træffer afgørelsen.</p> <p>Dernæst betyder rettigheden, at du har ret til ikke at blive profileret af en maskine. Det kunne være, hvis maskinen skulle vurdere dine økonomiske forhold, din arbejdsindsats, dit helbred, dine interesser osv. og så danne en profil af dig til brug for virksomheden, myndigheden og organisationen.</p>	<p>Du skal have at vide, hvis der anvendes automatiserede afgørelser om dig. Du kan også skrive til den kontaktoplysning, som virksomheden, myndigheden eller organisationen skal oplyse til dig. Se under 'Ret til oplysning'.</p> <p>Du kan f.eks. skrive: "Hej. Jeg hedder Bettina Hansen, og jeg vil gerne have at vide, om jeg er genstand for en automatiseret afgørelse eller profilering hos jer."</p>

Rettigheder – værktøjskasse (5/6)

Navn på kontrolværktøj

Hvad betyder det?

Hvordan bruger du rettigheden?

Ret til information ved sikkerhedsbrud. (GDPR art. 34)

Hvis uvedkommende får kendskab til dine personlige oplysninger, eksempelvis ved et hackerangreb eller at en computer bliver stjålet, så skal Datatilsynet have information inden for 72 timer.

Hvis bruddet på sikkerhed betyder en risiko for netop dig, så har du ret til at få besked om, hvad der er sket. Det kan fx være, hvis dine kortoplysninger bliver stjålet fra webshoppen. Så skal både Datatilsynet og du selv hurtigst muligt have besked, så du kan beskytte dig.

Du kan holde øje med sikkerhedsbrud via Datatilsynets hjemmeside og naturligvis din egen mail.

Du kan tjekke om din mail har været en del af et sikkerhedsbrud på:

<https://haveibeenpwned.com/>

Rettigheder – værktøjskasse (6/6)

Læs her om svarfrister for din henvendelse til en virksomhed, myndighed eller organisation. Få svar på, hvad du skal gøre, hvis din henvendelse bliver afvist, eller du ikke er tilfreds med svaret.

Svarfrist	Hvis du har skrevet og krævet, at virksomheden, myndigheden eller organisationen skal svare dig på en af dine rettigheder, skal du have svar ”uden unødigt forsinkelse” og senest én måned efter. Hvis det er meget kompliceret, kan det betyde, at du må acceptere en svarfrist på yderligere to måneder. Du skal dog have at vide, at svaret bliver forsinket og hvorfor det bliver forsinket.
Hvis din henvendelse afvises	Anmodninger kan også afvises, og hvis det sker, skal du have besked om det straks og senest en måned efter. Hvis din anmodning afvises, skal det begrundes, og du skal vejledes om, hvordan du kan klage til Datatilsynet eller forelægge sagen for domstolene.
Hvis intet andet lykkes eller du ikke er tilfreds med svarene: Klag til Datatilsynet.	<p>Inden du klager, bør du tage kontakt til den virksomhed, organisation, person eller myndighed, som du mener, behandler oplysninger om dig i strid med reglerne om databeskyttelse. Det vil ofte være muligt at få den dataansvarlige til at komme dig i møde.</p> <p>Du kan også vælge at klage til Datatilsynet med det samme. Det koster ikke noget at klage, og du kan bruge denne formular, som er en hjælp til at få givet de oplysninger, Datatilsynet skal bruge for at behandle din klage. Men du er også velkommen til at klage ved at skrive til Datatilsynet via deres mail, dt@datatilsynet.dk eller til at ringe til dem på tlf. 3319 3200. Sørg for at få skrevet så mange oplysninger som muligt og gerne med udgangspunkt i den formular, der linkes til ovenfor.</p>

Tjekliste – når du bruger apps og tjenester

Du bruger sikkert mange apps og services i din dagligdag via din mobil, tablet eller pc. Det kan fx være Google Maps, Snapchat, musik-tjenester, videotjenester, Netflix eller apps til spil. Persondataforordningen forpligter alle disse virksomheder til at have styr på de personoplysninger, som de har om dig.

Det betyder, at de skal have systemer til at sikre, at de overholder de regler, som Persondataforordningen og den danske Data-beskyttelseslov sætter. Det betyder også, at de skal have styr på, om de overhovedet må have dine personoplysninger, og at de også passer godt på dem.

Når du downloader en app, så kommer der mange gange en lang tekst, som du skal acceptere. Det er sjældent, at vi læser den tekst, men den er faktisk vigtig for at kunne besvare tjeklisten, som du finder her i magasinet side 22-25.

Tjekliste – når du bruger apps og tjenester (1/4)

Hvilke typer oplysninger?

Hvis appen eller tjenesten behandler oplysninger omfattet af kategori 1, bør du lade være med at bruge tjenesten, medmindre det er en myndighed, der administrerer den. Det kan være skolen, din læge, tandlægen, sundhedsplejersken eller lignende. Det samme gælder, hvis de beder om oplysninger om straffeforhold eller lovovertrædelser, og hvis de vil have dit personnummer.

Alle de almindelige personoplysninger skal du overveje, om det er i orden, at de indsamler om dig. Det vil være ok, hvis de virkelig skal bruge oplysningen. Men hvis ikke, så skal de lade være, og du bør overveje, om du vil bruge tjenesten. Se også under ”Hvorfra er oplysningerne indsamlet?”.

Man skelner mellem fire typer af personoplysninger:

1. Følsomme personoplysninger efter GDPR artikel 9. Det er oplysninger om race eller etnisk baggrund, helbred, religion, politisk eller filosofisk opfattelse og seksuelle forhold (fx homoseksualitet). Det er også genetiske og biometriske data (fingeraftryk, ansigtsaftryk og DNA).
2. Oplysninger om overtrædelser af straffeloven eller anden lovgivning efter Databeskyttelseslovens §8 (fx straffeattest).
3. Personnummeret (CPR-nummer) efter Databeskyttelsesloven §11.
4. Alle andre typer af personoplysninger efter GDPR artikel 6 kaldes almindelige personoplysninger (fx navn, adresse, telefonnummer, løn, uddannelse, skole, ansættelsesoplysninger osv. Det er også IP-adresse (fra din PC), IMEI-nr. (fra din iPhone) og lokationsdata. Visse oplysninger i denne kategori betegnes dog som fortrolige. Du kan læse mere om persondata på [Datatilsynets hjemmeside](#).

Tjekliste – når du bruger apps og tjenester (2/4)

Hvem deles oplysningerne med?

Du skal have kontrol over dine personoplysninger: Derfor skal du også kunne finde ud af, om dine personoplysninger deles med andre. Hvis de deles med virksomheder uden for EU, bør du være særligt opmærksom og overveje nøje, om du vil bruge tjenesten.

Hvorfra er oplysningerne indsamlet?

Oplysningerne kan indsamles fra dig ved, at du har udfyldt nogle oplysninger direkte til virksomheden, fx hvis du opretter en brugerprofil. Men oplysninger kan også indsamles andre steder fra, og du skal have at vide, hvis der indsamles personoplysninger fra andre steder, og hvorfra de har fået dem.

Hvem er ansvarlig og hvem kan man kontakte?

Du skal nemt kunne finde ud af, hvilken virksomhed, myndighed eller organisation, der er ansvarlig for dine personoplysninger. Der skal også stå kontaktoplysninger, og om de har en Data Protection Officer. Hvis du ikke kan finde disse oplysninger, skal du nøje overveje, om du vil bruge tjenesten.

Hvorfor behandles dine personlige oplysninger?

Formålet for behandlingen er meget vigtig, for det skal være lovligt og sagligt. Der kan være lovpligtige formål, fx regler om regnskaber, hvis du vil købe en vare. Det kan også være nødvendigt for at opfylde en aftale med dig. Det er fx din adresse for at kunne sende dig noget, du har købt. Men formålet skal klart fremgå, og det må ikke være for bredt.

Tjekliste – når du bruger apps og tjenester (3/4)

Giver du samtykke til noget?

Hvis du bliver bedt om at give samtykke eller acceptere noget, skal du tjekke følgende: Er det klart for dig, hvad du samtykker til, fx med hensyn til formål, sletning osv.? Er du under 15 år, skal dine forældre give samtykke. Overvej grundigt, om du egentlig vil acceptere det, som de beder dig om.

Sker der overførsel af oplysninger ud af EU?

Virksomheder i EU er underlagt Persondataforordningen, og de risikerer rigtig meget, hvis de ikke lever op til reglerne. Virksomheder uden for EU skal også leve op til Persondataforordningen, hvis de har data om EU-borgere. Det er vigtigt for dig at vide, hvor dine personoplysninger ender. Ender de i USA eller ender de måske i Kina? Overvej, om du vil acceptere, at dine personoplysninger føres ud af EU eller Danmark.

Hvornår slettes oplysningerne?

Du kan selv bede om at blive slettet. Desuden må virksomheder ikke beholde oplysninger på dig til evig tid, dog med undtagelser for myndigheder. Du skal derfor kunne finde ud af, hvornår dine personoplysninger slettes. Hvis der ikke står noget, eller der står "indtil videre" eller "indtil du giver besked om sletning", så bør du vælge en anden app eller tjeneste.

Om der er automatiserede afgørelser eller laves en profil af dig

Der foregår allerede en tæt profilering af dig i forhold til din adfærd på nettet. Persondataforordningen stiller nogle strenge krav til virksomheder, som bruger automatiserede afgørelser eller laver en profil af dig. I mange sammenhænge vil det kræve et samtykke af dig. Overvej, om du kan beskytte dig mod profilering fx via [digitalt selvforsvar](#).

Tjekliste – når du bruger apps og tjenester (4/4)

Du har rettigheder

Dine rettigheder skal være tydeligt vist og fremgå af den lovpligtige information. Se om 'Retten til oplysning' i værktøjskassen side 15.

Du kan klage til Datatilsynet

Du har altid ret til at klage til Datatilsynet og det skal du også have at vide i den app eller af den tjeneste, du bruger. Læs om, hvordan du klager til Datatilsynet, i værktøjskassen side 20.

Gode links og tips

Digitalt selvforsvar

Læs om, hvordan du klager til Datatilsynet, i værktøjskassen side 20.

Mit digitale selvforsvar er en gratis app, der hjælper dig med at være sikker online og holder dig opdateret på digitale trusler. Download den i din foretrukne appshop.

Du kan læse mere om persondata og persondataforordningen på Datatilsynets hjemmeside

Hvis du vil klage til Datatilsynet
Du kan tjekke om din mail har været en del af et sikkerhedsbrud på Have I Been Pwned

Din guide til menneskerettigheder på internettet

Guide til teenagere om bl.a. online ytringsfrihed, retten til information, databeskyttelse, overvågning og lovgivning på området.

Hvis din bagerjomfru var en app

Film fra Forbrugerrådet TÆNK, der viser folks reaktion, når ekspedienten i bagerbutikken stiller nærgående spørgsmål til privatlivet, som vi dagligt accepterer i apps.

Viden og materialer om børn og unges brug af digitale medier medieraadet.dk
Rådgivning til børn og unge om onlinelivet redbarnet.dk/sletdet

Online rådgivning til unge via chat og brevkasse cyberhus.dk

Lav selv film og animation SmåP – Små produktioner og Film-X animation

Lav selv podcasts Soundation på Skoletube

Kolofon

Udgivet af Medierådet for Børn og Unge, Red Barnet og Center for Digital Pædagogik i forbindelse med Sikker Internet Dag 2019.

Tak til 9.X og lærer, Kristine Langstrup, Usserød Skole, og tak til de unge, der deltog i gruppechatten.

Film er udviklet sammen med Lommefilm v. Kasper B. Olesen.

Podcast er udviklet sammen med Nick Bødker Holmberg.

Spil er udviklet sammen med Asta Falkenberg-Klok Roelsgaard.

Podcastinterview med Catrine Søndergaard Byrne er optaget og redigeret af Nick Bødker Holmberg.

Elevernes produktioner er udtryk for deres egne refleksioner efter at have hørt et oplæg fra rådgiver i dataetik, Pernille Tranberg, om digitalt selvforsvar.

Redaktion: Medierådet for Børn & Unge
Grafisk design: Pernille Volder Lund, DFI
Copyright: Medierådet for Børn og Unge 2019

